

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 13 sierpnia 2015 r.

PS-KNPS.431.5.2.2014.MW

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Słowackiego 10
56-400 Oleśnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 126, poz. 718) Zespół Kontrolny Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu w składzie: Marta Waniszewska – przewodnicząca zespołu i Dorota Kamińska – członek zespołu, przeprowadził w dniu 21 maja 2015 r. kontrolę problemową w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Oleśnicy.

Zakres tematyczny kontroli obejmował założenia organizacyjne jednostki kontrolowanej, przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, kwalifikacje kadry realizującej programy korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie, współpracę podmiotu kontrolowanego z innymi instytucjami w zakresie realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, wydatkowanie środków finansowych na realizację oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Kontrolą objęto okres od 01.01.2014 r. do 31.12.2014 r.

Ustaleń kontroli dokonano na podstawie analizy materiałów merytorycznych oraz finansowych dotyczących realizowanego zadania oraz informacji i wyjaśnień złożonych przez Pana Stanisława Pytel – Zastępcę Dyrektora Centrum oraz Panią Beatę Krzesińską – pracownika Centrum.

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o zatwierdzony w dniu 29 grudnia 2014 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego plan kontroli na I półrocze 2015 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika jednostki pełnił Pan Marek Czarnecki, nieobecny w dniu kontroli.

Osobą odpowiedzialną za wykonywanie zadań w zakresie kontrolowanych zagadnień jest Dyrektor Centrum. Doręczony protokół z przedmiotowej kontroli zawierał ustalenia dokonane w oparciu o udostępnioną w toku kontroli dokumentację oraz złożone wyjaśnienia. Do protokołu nie wniesiono zastrzeżeń.

W zakresie realizacji zadania wydaje się ocenę: **pozytywną z nieprawidłowościami.**

Na powyższą ocenę wpływ miały następujące ustalenia:

- zatrudnienie do realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego, tj. bezpośrednich oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie, dwóch osób posiadających wymagane kwalifikacje,

- korzystanie z superwizji swojej pracy przez prowadzących oddziaływania, w wymiarze większym niż wymagane minimum,
- realizacja programu w formie zajęć grupowych,
- zrekrutowanie do udziału w programie znacznej liczby uczestników,
- prowadzenie zajęć w miejscu i czasie, gdy nie udziela się wsparcia osobom doznającym przemocy,
- realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla dwóch grup (w tym jednej finansowanej ze środków własnych powiatu),
- prawidłowe wydatkowanie środków dotacji z budżetu państwa na realizację zadania.

Oprócz wymienionych wyżej prawidłowo realizowanych działań, stwierdzono również następujące nieprawidłowości:

W powiecie oleśnickim, w roku 2014, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało oddziaływania korekcyjno – edukacyjne bez stosownego umocowania prawnego.

Stwierdzono, że żaden z programów nie był realizowany na podstawie przyjętego uchwałą Rady Powiatu, opracowanego w formie dokumentu, programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Na dzień kontroli nie istniały żadne regulacje w prawie miejscowym odnoszące się do programów korekcyjno – edukacyjnych. Opracowanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Zgodnie z art. 12 pkt 8 a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., Nr 91, poz. 578, ze zm.) do wyłącznej właściwości rady powiatu należy podejmowanie uchwał w sprawie przyjęcia zadań z zakresu administracji rządowej (a zatem również przyjęcie programu korekcyjno – edukacyjnego).

Wprawdzie w toku czynności kontrolnych przedłożono inspektorom programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, jednakże oba programy nie były podpisane (zatwierdzone) przez Dyrektora Centrum, a ich treść wskazywała, iż opracowane zostały do realizacji w roku 2012 (pierwszy – finansowany z budżetu państwa) oraz w 2013 (drugi – finansowany ze środków własnych powiatu). Dokumenty te nie zostały zaktualizowane ani dostosowane do okoliczności w czasie planowanej realizacji. Na powyższe wskazują następujące zapisy:

- w programie finansowanym z budżetu państwa, mimo iż w 2014 r. program korekcyjno – edukacyjny nie był prowadzony w Zakładzie Karnym zapisano: „*poinformowanie partnerek osadzonych o założeniach programu i wskazanie miejsc świadczących pomoc ofiarom przemocy*”, „*program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy domowej realizowany będzie od sierpnia do grudnia 2012 r.*”, „*Prowadzącymi w/w zajęcia w Zakładzie Karnym w Oleśnicy są (...)*”

- w programie finansowanym ze środków własnych powiatu zapisano: „*program – trening umiejętności rodzicielskich realizowany będzie od lutego do kwietnia 2013 r.*”.

Mając na uwadze powyższe, uprawnione jest wnioskowanie, iż w 2014 r. nie funkcjonował w powiecie oleśnickim opracowany w formie dokumentu aktualny program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, natomiast przy realizacji zadania bazowano na opracowaniach z lat poprzednich.

Mimo powyższego wniosku, analizie poddano przedłożone programy i stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- nie wszystkie cele sformułowane zostały w sposób prawidłowy. Jako cel programu wskazano np. „*opracowanie planu bezpieczeństwa zapobiegającemu użyciu siły i przemocy*”, lub też: „*poinformowanie partnerek osadzonych o założeniach programu i wskazanie miejsc świadczących pomoc ofiarom przemocy*”. Podkreślić należy, iż pierwszy zapis nie jest określeniem celu, lecz działaniem zmierzającym do osiągnięcia celu, natomiast drugi zapis określa element monitoringu, który służy weryfikacji skuteczności oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Podobnie sytuacja wygląda w programie korekcyjno – edukacyjnym realizowanym w formie treningu kompetencji opiekunów – wychowawczych.

Prawidłowe określenie celów, i ich świadomość u realizatorów programu, jest niezbędna do prowadzenia działań w sposób zwiększający efektywność oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Jest punktem wyjścia zarówno przy planowaniu działań (tematów spotkań, częstotliwości zajęć, doboru ćwiczeń i metod pracy, itp.), jak również przy ustalaniu sposobu weryfikacji skuteczności oddziaływań (monitoring i ewaluacja programu). Określając cele oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie, należy odnieść się wprost do treści § 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno - edukacyjne (Dz. U. z 2011 Nr 50, poz. 259).

- w punkcie: „zawartość merytoryczna programu” nieprawidłowo zaplanowano 1-godzinne spotkanie z partnerkami uczestników programu. Kontakt z osobami doświadczającymi przemocy ze strony uczestników programu nie jest elementem oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych na osoby stosujące przemoc domową, zatem nie powinien być realizowany w ramach godzin przeznaczonych na oddziaływanie. Kontakt z partnerkami uczestników programu jest istotnym aspektem monitoringu zmian w zachowaniu osób stosujących przemoc domową, a tym samym badania skuteczności prowadzonych oddziaływań, na które w ramach zadania przekazano wyodrębnione środki.

Wytyczne do prawidłowego opracowania programu korekcyjno – edukacyjnego zostały zawarte w materiałach instruktażowych Wydziału Polityki Społecznej i należy je uwzględnić tworząc program na 2015 r.

Stwierdzono, iż na niezadowalającym poziomie prowadzona była dokumentacja działań:

- odnośnie rekrutacji osób do programu korekcyjno – edukacyjnego: ustalono, że skierowań dokonywali głównie pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej i kuratorzy sądowi – często były to zgłoszenia telefoniczne. PCPR nie stworzyło żadnej dokumentacji w tym zakresie;

- odnośnie współpracy z innymi podmiotami: w stosunku do trzech osób skierowanych do programu przez kuratorów sądowych, które nie przystąpiły do programu, Centrum nie poinformowało pisemnie sądu o powyższym fakcie;

Istotne jest, aby dokonywane zgłoszenia uczestników rejestrować, a w ramach dalszej współpracy między instytucjami, informować o zaangażowaniu uczestnika programu (w tym o nieprzystąpieniu bądź rezygnacji z udziału), wspólnie podtrzymywać motywację osoby do kontynuacji uczestnictwa w programie oraz monitorować skuteczność oddziaływań. Osoby, które (mimo skierowania przez instytucje) nie wyrażają zgody na udział w programie, winny być zapraszane do kolejnych jego edycji;

- odnośnie diagnozy wstępnej: stwierdzono brak informacji w dokumentacji indywidualnej klientów, dotyczącej wykluczenia problemów alkoholowych. Z uwagi na wynikający z § 6 cytowanego wyżej rozporządzenia, obowiązek kierowania osób uzależnionych w pierwszej kolejności do udziału w terapii odwykowej, przy dokonywaniu selekcji uczestników należy ustalać ewentualne problemy alkoholowe (i inne uzależnienia) uczestników;

- odnośnie kontraktów i formularzy diagnoz: stwierdzono, iż w 2014 r. nie zawarto kontraktu z siedmioma uczestnikami oddziaływań. Należy podkreślić istotną rolę tego dokumentu dla całego procesu oddziaływań. Zawiera on bowiem m.in. reguły uczestnictwa, które osoba zobowiązuje się przestrzegać oraz zgodę osoby na pozyskiwanie przez realizatora programu informacji na temat zmian zachowania uczestnika. Podpisanie kontraktu przez osobę stosującą przemoc jest potwierdzeniem przyjęcia do programu. Kontrakt jest również jedynym dokumentem potwierdzającym, iż uczestnika zapoznano z zasadami obowiązującymi w grupie i konsekwencjami ich łamania. Należy zatem dołożyć starań, aby kontrakt zawierać z każdym uczestnikiem przed rozpoczęciem udziału w zajęciach grupowych, a także by opatrywać dokument zarówno podpisem osoby stosującej przemoc domową, jak i zawierającego kontrakt oraz datą jego podpisania.

Data sporządzenia dokumentu warto także opatrzyć formularz wstępnej i pogłębionej diagnozy (pięć z czternastu diagnoz wstępnych nie posiadało wpisanej daty sporządzenia, natomiast żadna z diagnoz pogłębionych nie była oznaczona datą).

- odnośnie potwierdzenia udziału osób w zajęciach: udział osób w zajęciach dokumentowany był wpisami na listę obecności. Stworzono jedną listę obecności (jedną dla zajęć indywidualnych i grupowych). W terminach, w których pokrywały się zajęcia indywidualne z grupowymi, nie ma możliwości potwierdzenia, w których zajęciach osoba wzięła udział. Ponadto, w trzech terminach zajęć grupowych brakowało na liście obecności podpisów niektórych osób biorących udział. Stworzenie odrębnych dla każdego uczestnika list obecności potwierdzających udział w spotkaniach indywidualnych oraz list obecności na zajęciach grupowych (odrębnych dla każdego zajęć) pozwoli w sposób przejrzysty udokumentować frekwencję na zajęciach, a w konsekwencji również uznać, czy osoba ukończyła program korekcyjno – edukacyjny.

Nieprawidłowość stwierdzono także w kwestii uznania czworga uczestników, za osoby kończące program. Zgodnie z regułami określonymi w kontraktach, uczestnik miał prawo opuścić trzy z dwudziestu trzech spotkań - bez konsekwencji uznania, iż przerwał udział w programie. Z ustaleń kontrolnych wynika, iż żaden uczestnik nie wziął udziału w dwudziestu zajęciach. Powyższe wskazuje na realizowanie oddziaływań na osoby stosujące przemoc domową w oderwaniu od ustalonych w kontraktach reguł, a także na brak nadzoru Centrum nad realizacją zadania.

Jako nieprawidłowość uznano również brak monitoringu i ewaluacji programu korekcyjno – edukacyjnego. Podejmowane działania – szczegółowo opisane w protokole kontroli - mają charakter jednostkowy i nie dają możliwości oceny skuteczności oddziaływań.

W związku z przeprowadzoną kontrolą oraz stwierdzonymi nieprawidłowościami, na podstawie § 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Wydział Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, przesyła do realizacji następujące zalecenia:

1. Doprowadzić do uregulowania kwestii przyjęcia do realizacji przez powiat zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, tj. programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Podstawa prawna: art.12 pkt 8 a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 r., Nr 91, poz. 578, ze zm.)

Termin wykonania: niezwłocznie

2. Opracować w formie dokumentu program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w taki sposób, by prowadził do realizacji celów zawartych w rozporządzeniu. Przy opracowaniu programu, należy kierować się wskazówkami zawartymi w Materiałach Instruktażowych.

Podstawa prawna: § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne. (Dz.U. 2011 Nr 50, poz. 259)

Termin realizacji: niezwłocznie

3. Stworzyć system monitorowania i dokumentowania przebiegu realizacji programu. Rzetelnie zebrana dokumentacja winna odzwierciedlać podjęte działania (zarówno wobec uczestników programu, jak osób doznających przemocy z ich strony oraz współpracy z innymi podmiotami).

Podstawa prawna: § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259)

Termin realizacji zalecenia: niezwłocznie

4. Prowadzić działania ewaluacyjne w oparciu o analizę rzetelnie zebranych materiałów, a wyciągnięte wnioski wykorzystywać w pracach nad doskonaleniem metod oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

Podstawa prawna: § 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno – edukacyjne. (Dz.U. 2011 Nr 50, poz. 259)

Termin realizacji: **Nieważnie**

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2015 r., poz. 163) kierownik jednostki podlegającej kontroli może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia do Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu.

W przypadku niewniesienia zastrzeżeń do sformułowanych zaleceń pokontrolnych, uprzejmie proszę o poinformowanie tut. Wydziału, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wyników kontroli, realizacji powyższych zaleceń, uwag i wniosków lub przyczynach braku ich realizacji.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dorota Grybowska
Z-C A D Y R E K T O R A
Wydziału Polityki Społecznej

Do wiadomości:

Pan Wojciech Kociński
Starosta Powiatu Oleśnickiego
ul. J. Słowackiego 10
56-400 Oleśnica
2. a/a

KIEROWNIK ODDZIAŁU

Anna Staniacz

M. S. S.